

ОПТИМІЗАЦІЇ СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖ ТВАРИННИЦТВОМ І РОСЛИННИЦТВОМ ЯК ОСНОВНИЙ НАПРЯМОК УДОСКОНАЛЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ СТРУКТУРИ

*ОСТРОВЕРХ О.В., СТ. ВИКЛАДАЧ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМ. П. ВАСИЛЕНКА*

У статті йдеться про оптимізацію співвідношення між тваринництвом і рослинництвом як основний напрямок удосконалення виробничої структури організації аграрної сфери.

The article under review deals with the influence of the optimal production structure on the efficiency of functioning of an economic organization of the agro – industrial complex system.

Постановка проблеми у загальному вигляді Як відомо ефективність функціонування аграрного сектора АПК, визначається станом його складових елементів – сільськогосподарських підприємств. Стан і ефективність функціонування кожного з них, в свою чергу визначається станом системи внутрішніх змінних. Серед них провідне місце завжди належало і буде належати структурним змінним – Виробничій структурі (ВС), Організаційній структурі (ОС), Організаційній структурі управління (ОСУ).

Кожна з них відповідає за ефективне функціонування ієрархії галузевих утворень ієрархії формальних груп та ієрархії органів управління відповідно. Найоптимальні варіанти структурних змінних не здатні забезпечити ефективне функціонування тих підсистем господарських організацій за які вони відповідають. Так неоптимальна виробнича структура завжди обумовлює неефективне функціонування галузевих утворень усередині господарської організації, а також не дозволяє сповна реалізувати позитивні потенціали оптимальної організаційної структури та організаційної структури.

У зв'язку з цим структурні перетворення в аграрному секторі треба починати з проектування оптимальної для даних умов виробничої структури. А що собою уявляє оптимальна виробнича структура? Оптимальною можна вважати лише таку виробничу структуру за якої забезпечені об'єктивно необхідні пропозиції між галузевими утвореннями усередині організації. Найбільше значущими

пропорціями такого роду є: між матеріальним виробництвом та комплексом галузей інфраструктури між основним виробництвом та промисловим підсобним виробництвом, а в рамках основного виробництва – між тваринництвом і рослинництвом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Ознайомлення із спеціальними науковими джерелами свідчить про те, в них проблеми оптимізації виробничої структури організацій аграрного сектора не були позбавлені уваги вітчизняних вчених економістів. До їх числа таких джерел можна віднести публікації Амбросова В.Я., Виханського О.С., Лукінова І.І., Онищенко А.И., Пасховева В.І., Зубця М.В., Юрчишина В.В. та інших.

Відсутність внутрішньої збалансованості проявляється в наявності дефіциту одних ресурсів і у надлишку інших. Дефіцити певних ресурсів обумовлюють гальмування економічного зростання, а тому є передумовою нарощування соціальної напруги в колективах організації. Деякі з дефіцитів обумовлюють нанесення більш або менш значної шкоди довкіллю. До таких дефіцитів можна віднести дефіцит органічних добрив, який веде до руйнування гумусу в ґрунті. Наслідки наявності надлишків ресурсів відомі. Так, надлишки основних засобів обумовлюють невиправдане розбухання амортизаційних відрахувань та пониження ефективності капіталу. Надлишки оборотних засобів обумовлюють гальмування обіговості оборотних коштів [3,4].

Таким чином неоптимальна виробнича структура завжди є економічно, соціальне, а в ряді випадків і екологічно небезпечною для організацій аграрного сектора. Саме тому оптимізація виробничої структури є ефективним засобом подолання внутрішньогосподарських диспропорцій та стану розбалансованості. А це є важливою передумовою зростання ефективності та продуктивності функціонування організацій. На жаль, в даний час, в аграрному секторі АПК України ще є не мало організацій сучасний стан виробничої структури яких не відповідає інтересам забезпечення внутрішньої пропорційності та збалансованості. А ця обставина обумовлює значний недобір продукції, невиправдані виробничі затрати, нанесення значної шкоди довкіллю [4].

Сутність виробничої структури, як багатоаспектної галузевої ієрархії обумовлює доцільність використання у ході її корекції методологічного принципу провідної (ведучої) ланки в ланцюгу задач, що вирішуються. Його використання і має бути

домінантою загальної методики здійснення корекції виробничої структури. Цей принцип передбачає: по — перше, виявлення найбільш значущих (критичних) складових проблеми, яка підлягає вирішенню, а серед них і однієї-двох особливо значущих (найбільш критичних). По — друге, він передбачає черговість вирішення цих задач, починаючи з особливо значущої і далі в порядку пониження їх значущості. Стосовно до процесу корекції виробничої структури це означає, що з усіх можливих курсів дій повинні бути обрані найбільш продуктивні, а з їх числа — особливо продуктивні. Саме ці останні і покликані стати своєрідними локомотивами, здібними "витягти" за собою менш значущі курси дій. На роль таких локомотивів безперечно можуть претендувати оптимізація співвідношень між тваринництвом і рослинництвом, між основним виробництвом і промисловим підсобним виробництвом, між матеріальним виробництвом і комплексом галузей інфраструктури [2,4].

Оптимізація співвідношення між тваринництвом і рослинництвом в умовах Лівобережного Лісостепу України є особливо продуктивним курсом дій завдяки входженню в цю спарку рослинництва. Адже структурні зрушення в рослинництві можуть бути здійснені при відносно невеликих додаткових капіталовкладеннях і в той же час здатні забезпечити суттєву віддачу за коротший порівняно з будь — якими іншими галузями термін. Саме тому рослинництво у ході корекції виробничої структури здатне відіграти не лише роль джерела само інвестування, але і роль внутрішнього джерела інвестування інших галузей матеріального виробництва та інфраструктури [1].

Цілі статті полягають у формування методичних підходів до опрацювання шляхів подолання проблеми не оптимального співвідношення між тваринництвом та рослинництвом як основного напрямку оптимізації виробничої структури.

Викладення основного матеріалу Послідовність проектних пророблень щодо оптимізації виробничої структури визначається станом господарських зв'язків тваринництва з рослинництвом у складі основного виробництва, а також усього останнього з іншими галузевими утвореннями організації. Принципова схема взаємодії галузевих утворень усередині організації визначає доцільність починати такого роду проектні пророблення з опрацюванням шляхів подолання проблеми оптимізації співвідношення між тваринництвом та рослинництвом.

Проблема оптимізації господарських зв'язків тваринництва з рослинництвом є багатоаспектною, тому що вона є одночасно організаційною, економічною та екологічною. Ця обставина дозволяє виділити в її складі ряд часткових проблем, а саме:

1. Проблему бездефіцитного балансу гумусу в ґрунті;
2. Проблему формування кормового запасу (фуражних фондів);
3. Проблему виробництва продукції зернофуражних та кормових культур;
4. Проблему компенсації можливого відносного недобору обсягів продукції зернових, продовольчих і технічних культур;
5. Проблему нетрадиційних джерел енергії.

Перша з перерахованих проблем має чітко виражену екологічну направленість. Її суть полягає в наступному. В результаті нерационального, екологічно неграмотного а в ряді випадків і хижацького використання земель сільськогосподарського призначення все ще продовжується пониження вмісту гумусу в ґрунті в багатьох господарствах аграрного сектора України, задача забезпечення бездефіцитного балансу гумусу в ґрунті може бути сформульована за формулою: „Вносити в ґрунт органічної речовини не менше чим її з ґрунту забрали”.

Головним компонентом органічної речовини що вноситься в ґрунт був і у видимій перспективі залишається гній. Тому задачу забезпечення бездефіцитного балансу гумусу в ґрунті не можливо вирішити без нарощування виробництва гною, а цього досягти без збільшення поголів'я сільськогосподарських тварин не можна. Чисельність поголів'я має бути доведена як мінімум до критичного порогу їх щільності. Критичний поріг щільності – це кількість умовних голів у розрахунку на одиницю площі землі в обробітку, за якої обсяг органічної речовини що вноситься в ґрунт забезпечує бездефіцитний баланс гумусу в ґрунті, для господарств Лівобережного Лісостепу України цей показник має складати 60 – 65 умовних голів на 100 га. землі в обробітку.

Здійснення згаданих вище заходів дозволить спочатку призупинити руйнування гумусу в ґрунті а потім, поступово збільшити його запас. Саме це і можна розглядати як головний результат оптимізації господарських зв'язків тваринництва з рослинництвом.

Збільшення щільності поголів'я сільськогосподарських тварин неминуче потягне за собою необхідність внесення змін в організацію годування та формування кормового запасу, розширення посівних

площ зерна фуражних та кормових культур зокрема. Першочерговими питаннями формування кормового запасу є поліпшення співвідношення між підтримуючим та продуктивним кормом та забезпечення збалансованості по всім елементам живлення. Це дозволить підвищити продуктивність тварин, підвищиться валовий вихід продукції, а значить і обсяги її реалізації, саме це і є першим додатковим результатом оптимізації господарських зв'язків тваринництва з рослинництвом.

Ціаком зрозуміло, що для того щоб все це відбувалося, необхідні заходи, щодо удосконалення організації виробництва кормів, та удосконалення організації годування та утримання сільськогосподарських тварин, які складають основний зміст проблеми виробництва продукції зернофуражних та зернових культур. У міру розгортання процесу оптимізації господарських зв'язків тваринництва з рослинництвом поступово будуть нарощуватись запаси гумусу в ґрунті. У міру нарощування запасів гумусу в ґрунті, буде неминуче підвищувати урожайність сільськогосподарських культур. У зв'язку з цим неухильно будуть збільшуватись обсяги реалізації озимої пшениці, цукрових, фабричних буряків, насіння соняшника. Буде вирішена проблема компенсації можливого відносного недобору продукції зернових, продовольчих і технічних культур. Це буде уявляти собою другий додатковий результат оптимізації господарських зв'язків тваринництва з рослинництвом.

Поряд з першим та другим додатковими результатами оптимізації господарських зв'язків тваринництва з рослинництвом можливий ще й третій результат - вирішення проблеми нетрадиційних джерел енергії. Він полягає в одержанні певних обсягів електроенергії та у збагаченні гною поживною речовиною.

Висновки

1. Сучасна виробнича структура не здатна виконувати покладені на неї функції і підлягає оптимізації.

2. Оптимізація виробничої структури організацій аграрного профілю є важливим напрямком їх організаційно – економічної реструктуризації і врегулювання соціально – економічних проблем села.

3. Важливим завданням оптимізації виробничої структури внутрішнього є встановлення оптимального співвідношення між рослинництвом і тваринництвом.

Література.

1. Управление организацией / [Поршнев З.П., Румянцева Н.А., Соломатина А. Н. и др.]; под ред. З.П. Поршнева. – [2-е изд. перераб и доп.]. – М.: ИНФРА. 2002 – 669 с.

2. Аграрна реформа в Україні / П.І.Гайдуцький, П.Т.Саблук, О.Ю.Лупенко та ін.; За ред. П.І.Гайдуцького. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005, - 424 с.

3. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / Присяжнюк М.В., Зубець М.В., Саблук П.Т. та ін.; за ред. М.В. Присяжнюка, МВ. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. – К: ННЦІАЕ, 2011, - 1008 с.

4. Турченко М.М. Стратегічна організаційно – економічна реструктуризація організації аграрного сектора: [Монографія] / М.М. Турченко – Харків.: ТОВ «ЕДЕНА», – 2006. – 537с.